

Christiansborg fort, Dansk Guinea o. 1800. – Maleri af G. Webster.
Handels- og Søfartsmuseet.

1806 udsendtes i London et farvelagt akvatintastik af J. Hill efter G. Webster, forestillende det danske hovedfort Christiansborg ved Accra på Guldkysten. Ved et heldigt tilfælde lykkedes det for nogle år siden at erhverve det originale maleri i England, hvor det var udbudt til salg.

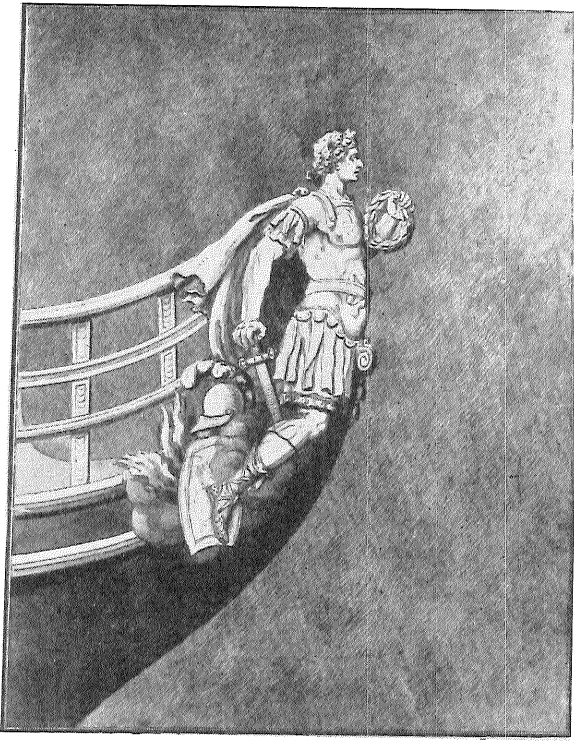
Fortet, der er et af de største på Guldkysten (opført 1661), ligger på en klippekold ved stranden. Der findes ingen naturlig havn, så skibene må ankre op på reden; forbindelse med land foregår stadigvæk i negrenes brændingsbåde. I fortet samledes i ældre tid de indkøbte negerslaver før de med slaveskibene transporteredes over til Vestindien. Klimaet var meget usundt for europæerne, især i regntiden, og kostede utallige menneskeliv. Danmark solgte kolonien 1850 til England; den var for kostbar at holde efter slavehandelens ophævelse, og man havde ikke rigtig forstået, hvilke rigdomme landet bød på. Her er nu hovedcentret for verdens kakaoproduktion, men også jordnødder, bomuld og gummitræer dyrkes. Nu i 1957 er der her opstået en selvstændig stat *Ghana* med Accra som hovedstad. Fortet eksisterer stadig med danske kongemonogrammer over portene; de gamle kanoner fra Claessens kanonstøberi i Frederiksværk peger som før ud over det tropiske Atlanterhav.

F. C. Willerup (1742–1819), billedhuggermester på Holmen. — Portrætmaleri af Chr. Rafn(?). — Handels- og Søfartsmuseet.

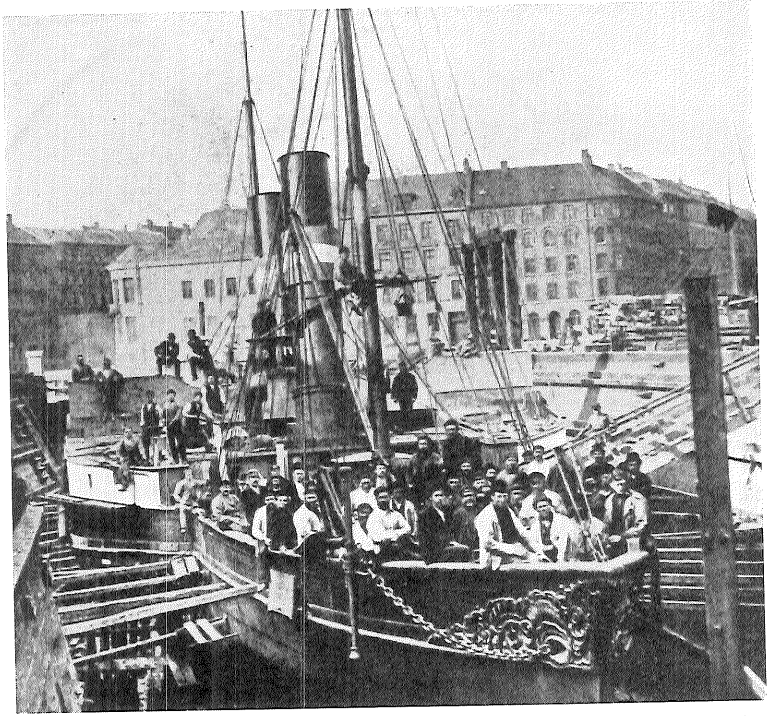
Den bekendte gallionsbilledhugger Willerup er elev af Wiedewelt. I sin ungdom gennemgik han Kunstakademiet og blev 1776 ansat på Holmen som billedhuggermester. Her udførte han en lang række pompøse gallionsfigurer, og samtidig leverede han sådanne til private skibsbyggere. Han optrådte ikke alene som brugskunstner, men modellerede bl. a. de dygtigt gjorte buste af fabrikmester Henrik Gerner og skibsreder og skibsværftsejer Andr. Bodenhoff (eksemplarer af begge på museet). Det var også ham der skar figurerne af de fire vinde til den gamle Knippelsbro (1816). Han blev hofbilledhugger, og Thorvaldsen har stået i lære hos ham.

Museet ejer en skitsebog med hans tegninger til figurer til 19 skibe, især orlogsskibe. Hans arbejder følger tidens smag; nogle figurer er nyklassicistiske fremstillinger af antikke guder og helte eller allegoriske skikkelser i antikiserende stil, andre griber tilbage til den nordiske oldtid. Den her viste figur er hugget til Asiatick Kompagnis ostindiefarer „Den gode Hensigt“.

„Kærlighed til Fædrelandet“, udkast af Willerup til gallionsfigur til ostindiefarereren „Den gode Hensigt“ 1779. – Handels- og Søfartsmuseet.

som byggedes 1779 på Østersøisk-guincisk kompagnis plads i København. Fædrelandskærligheden – et begreb som netop var ved at udformes på denne tid – er fremstillet ganske unationalt som en bister kriger i romersk dragt og udstyr, støttende sig til sit sværd og med en lavrbærkrans i hånden. – Figuren kom aldrig til at skue ud over verdenshavene, idet skibet brændte på Københavns red, hvor det lå indefrosset i febr. 1780, netop som det var klart til at gå til Trankebar ved første åbne vande. Efter at branden havde varet hele natten sprang skibet i luften, da ilden om morgenen nåede krudtkammeret, og flere personer kvæstedes og dræbtes.

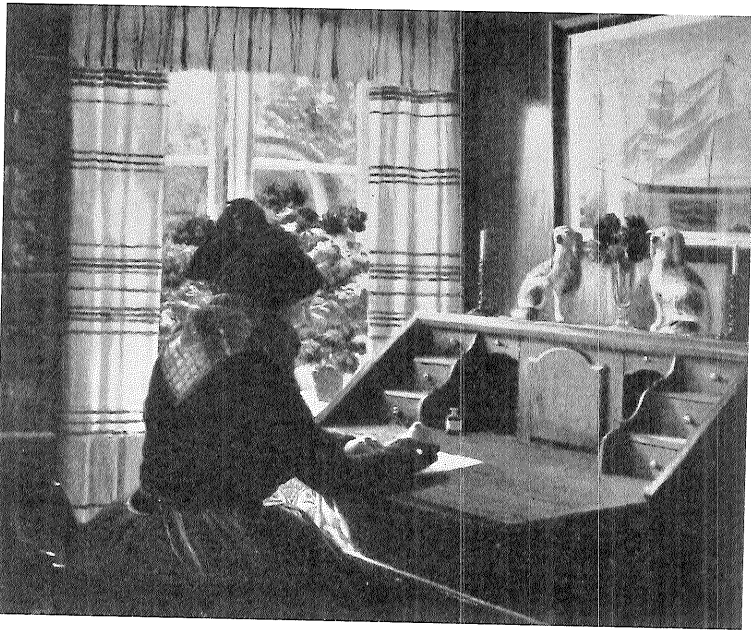

H/S „Freya“ af Korsør, tilhørende det kgl. danske Postvæsen. – Foto fra 1863 (De danske Statsbaner).

„Freya“ byggedes 1862–63 hos Baumgarten & Burmeister i København som værftets byggenummer 16. Det var et jernskib med en drægtighed på 91 clstr. (182 nrt.) og flg. dimensioner: 197' × 20'8" × 10'2". Den oscillerende lavtryksmaskine udviklede 160 hk, som gav skibet en fart af 12½ knob, hvad der dengang regnedes for særdeles hurtigt. Til gengæld blev det betegnet som „slet fast umuligt“ hvad sødygtighed angår, idet det under kuling og høj sø straks bordfyldtes. De to skråtstående skorstene havde allerede dengang det rød-hvid-røde skorstensmærke, som Statsbanernes skibe og lokomotiver stadig benytter.

Apteringen var bekvem og pragtfuld; der var 60 køjepladser. Skibet gik mange år på ruten Korsør–Kiel og ophuggedes i Rønne 1900.

Det morsomme fotografi viser skibet liggende i den gamle dok ved Asia-tisk komp.s plads på Christianshavn. Dokken, der indviedes 1739, blev først nedlagt 1918. I baggrunden, på modsat side af havneløbet, ses de nybyggede karreer i Havnegade på det gamle orlogsværft, Gammelholms grund.

Interiør fra Fanø: Fru Mette Toft skriver brev til sin mand. – Maleri af Adolph Heinr. Hansen 1919. – Handels- og Søfartsmuseet.

Billedet fra kaptajn Søren Tofts hjem i Nordby ånder ikke blot hygge, men giver samtidig et begreb om et velstående skipperhjem på søfartsøen. På chatollet står det morsomme par porcellænshunde, formodentlig hjembragt fra England, og derover hænger et skibsportræt af en skonnertbrig. Væggen ved vinduet er beklædt med fliser, de såkaldte „fanøfliser“ fra 1800'ernes begyndelse, med den karakteristiske blomstervase i manganbrunt. Sådanne fliser importeredes fra Holland i store mængder til vestkysten. Fru Mette Toft er i fanødragt med det typiske hovedtørklæde.

Fanøs store skibsfartsperiode var ikke lang, men til gengæld strålende; den strakte sig fra omkr. 1850 til kort efter 1900, med kulminationen i 1890'erne. 1852 var der på øen hjemmehørende 131 fartøjer på ialt 2792¼ clstr. (5584½ ts.), især mindre fartøjer som jagter, galeaser o. lign.; 1897 nåedes toppen med 119 skibe med ialt 45.421 nrt., deriblandt mange store stålbarsskibe. Efter dette gik det stærkt tilbage; konkurrencen med dampskibe og vigende fragter gjorde deres dertil.